

МИЛАН МИЦИЋ

МАЛИ ЕСЕЈ О ЛЕБДЕЊУ

Од испалених граната на фронту у Галицији у зиму 1916. године пушио се снег попут луле. Уши ваздуха биле су затворене, земља је гутала муве, зечеви на санкама протрчавали су између ровова по ничијој земљи.

Повијен преко стола у војној болници у Лушкову, виши болничар Љубомир Мицић приликом десет секунди сна уснио је да га јури брод.

Сат времена потом, болничар Мицић ходао је на рукама око барака изграђених на рубу удолине на улазу у галицијску варошицу.

(Лизао је храпавим и сувим језиком снег, отворених уста гутао време, јецао несвесне гласове што је сведочио о току мерења каквоће душе.)

Три стотине метара даље од поменутог призора (са којег су већ нестајале боје), војник Мирослав Крлежа седећи на пању из танких изгладнелих вена преносио је мастиљавом оловком у малу теку крваво-ружичасте слике о погибијама солдата 53. загребачке пуковније.

(Очи теке имале су прљаве беоначе и страх да уписане речи долазе одвећ касно и да се губе у рупи времена.)

То је био дан када је бивши комадант 5. аустроугарске армије Либерииус фон Франк обучен у кожни капут и капу, са великим наочарима на лицу, у аутомобилу произведеном 1911. године у фабрици *Арбенц и Ко* у Швајцарској пролетео друмом између Клагенфурта и Граца.

(Прскајући снегом и блатом из стаја одметнуте краве и прекидајући им дуги ток мукања.)

То је био дан када је заповедник K und K авијације, пилот-пуковник Милан-Емил Узелац пролетео авионом, заједно са својом

љубавницом Хелгом фон Хорстенау, ниским спљоштеним небом изнад Бечке шуме, пролазећи највећом брзином уздрхталим јатом врана.

У том дану задрхтала је струја у згради Бечке опере. Инжењер Зденко Јаглинец прекинуо је габлец, сишао у подрум пун неког похотљивог цичања и нагнуо се на сто на којем је била распрострагта шема електричних жица провучена зидовима здања раскошно грађене опере.

Истог дана италијански песник Томазо Маринети преслишавао је у себи, на балкону виле у Абруцу, све опекотине духа произведене у трошној самоћи виле, скачући по брзинама које је донео рат и наступајући мир у којем није било цвећа.

Болничар Мицић седео је на крову војне болнице у Лушкову и није желео да сиђе. Болнички свештеник Лубањски молио га је да то учини, жалосно уверавајући га да и омамљен ум у овом свету има смисла. Војник Јонел Марческу добацио му је уже, али га је овај са презиром прегризао пљујући на војника Јонела поред комада ужета и комад зуба. Фелбебел Ружичка покушао је у три хица из пушке да обори вишег болничара Мицића, али без успеха. Разочаран тим чином, а већ урушеног духа, фелбебел Ружичка извршио је самоубиство. У наредна три сата нико није обраћао пажњу на болничара Мицића који је мирно ходао болничким кровом већ на тело фелбебела Ружичке, нежно положено на расквашен снег.

(Иако је била зима, међу црнилом облака појавио се мали, мали комад плавог неба.)

Војном судији мајору Францу фон Чрногоју подрхтавала је твар док је још претходна ноћ шетала у њему. Материја његовог тела, не баш крхког, била је слаба на шампањац, Радецки марш и врелу пут госпође Хелене Поттијак, жене лавовског велепоседника и коњичког генерала Збигњева Поттијака. Госпођа Поттијак, те ноћи, тражила је од њега да јој поцепа црну сатенску ноћну кошуљу у соби њеног дворца на обронцима Расточја. (Обасјаног крупним месецом што одолева сну.) Мајор фон Чрногој то је учинио и ушао у госпођу Поттијак остављајући траг у њој попут стопала што оставља траг у брашну.

Војни судија гледао је досије двојице војника којима је тог дана требало да суди. Болничар Љубомир Мицић, рођен 1895. године у Јастребарском, по причи сведока јавно је говорио да се „топ карта у људске кости” и да „униформе војнике спавају на гранама букових шума”.

По тврдњама очевидаца, болничар Мицић повраћао је жуто-зелену течност са болничког крова војне болнице у Лушкову која

је падала попут кише по окупљеним војницима, болничком свештенику Лубањском и беживотном телу фелбебела Ружичке.

Серђо Кониглио, рођен 1893. године у Фијуми, протрчао је наг по снегу испред ровова 23. фебруара 1916. године. Комадант 23. сињске пуковније Станко Турудија, звани и „лав од Дрине“, наредио је својим потчињеним да хитно ухвате „зеца“.¹ Три сата промрзли солдати ловили су војника Кониглија у којем је куцала у телу плашљива жила поменуте животиње. Војник Кониглио имао је црну и ужурбану косу и много, много црних длака у ушима.

„Само један данас неће црћи!“, помислио је мајор фон Чрногј. (Харфа живог бића нежно је свирала по њему.)

„Бацимо коцку овог дана на тихом месту света у овом граду. Један несретник наставиће да се пати на овој ледини. На представи од сумрака до зоре.“

Фрањевачки самостан у Самобору 1916–1917. године био је војна болница за оне са мало нахереном душом у европском рату који је управо трајао. Са тамне плоче рата ту су допремани војници што су губили поверење у грудву снега или у јутро или они које је издало стрпљење да свакодневно гледају призоре како гранате скраћују висину брегова. Заповедник болнице мајор др Крунослав Туђа сматрао је да баш у самостану треба сместити војску којој је стварност постала тесна и која је свакодневно доживљавала нежељене упаде страшног бола. Звук оргуља из 18. stoleћа маестра Антуна Вајнера, требало је, по његовом мишљењу да умири вреле слике у душама болесника и успори њихове хитре празнине које су они свесрдно и савршено мењали.

Др Туђа затекао је у самостану само пет особа. Гвардијана манастира фра Петра Подхрашког, особу склону размишљањима и малим додацима што поправљају дах и дају му неопходан грам мира да одлежи непомичан месецима. Са њим је био син загребачког урара Здравка Фућкара, Антун, бледуњав младић што је шкљоцао послушношћу и костима, као и долутали сељачић са Купрешке висоравни фра Јозо Брстило који није имао људску потребу за сатом.

Два стара фратра, фра Анте и фра Стјепан, трајала су у самостану одавно. Још од великог земљотреса 1880. године живели су под извесним нагибом, односно трајали су мало нагнути на десну страну са основном идејом да се сруше што се до времена трајања ове приче није догодило.

Виши болничар Мицић доведен је у војну болницу у Самобору по свој прилици прилично везан. Пратио га је војник са презименом

¹ Кониглио – зец (итал.)

Мутак који је непрекидно слушао своја црева и стално тражио отисак сопствене глади на хлебовима на успутним железничким станицама. Болесник је све време пута упорно ћутао; није примећивао звукове у знаковима поред пута (И. А.), спокојно у себи сабирао је слабо сећање и помирљиво и тихо повремено ниско летео, али тако да његов простодушни чувар то не примети. У фрањевачки самостан доспео је прилично очуван ако се изузме велика кврга на левој страни лобање коју је зарадио од ударца кундаком стражара Мутака у трену његове необуздане, а тужне глади.

Пацијент бр. 437 корачао је поплочаним самостанским двориштем. Око њега плутале су путање у ваздуху којима су корисници самостанског смештаја трагали за хлебом сна. Болесникова глува пажња крстарила је двориштем од слике до слике, од призора до призора. Млади војник у дну дворишта, ослоњен на тек очврсло стабло бреста, чачкао је здушно нос уверен да на то има право само док је млад. Три болесника у центру простора за шетњу разумели су да су добронамерна мртва природа и стајали су укочених погледа. Мања група шетача играла је игру створену у самостанској болници у зиму 1916/1917. године и награђивала се међусобно медаљама за доброту. Неки од пацијената лежали су на топлем плочнику, збијени у гомилу попут спокојног легла. Два пацијента покушавала су да сруше фра Анту и фра Стјепана, гурајући их удесно, али узалуд.

Пацијент 437. волео је да у позадини дворишних слика слуша звук оргуља. Тај звук миловао му је душу и чувао у свемиру онај дуги лет белих пега. Музика оргуља заливала га је као вода дрво и док је слушао, осећао је да га Творац награђује висином и да му сваки трен има глад. Тад би се смешио у себи, само очима, јер у оку нико није могао да му примети случај месечине или случај сунца што осветљава приказ иза шипрага душе.

Пеција Петровић, књижевник и драмски писац, глумац и позоришни редитељ одвео је пацијента самоборског самостана, вишег болничара Љубомира Мицића, из болнице августа 1917. године. У ХНК у Осијеку глумио је Мицић од септембра 1917. до јануара 1918. године. Глумио је у *Хасанџиници* М. Огризовића (играо имотског кадију), *Госпођи Икс* А. Бисона, *Небеској кући* Г. А. Кавајеа, Р. де Флера и Е. Реја, *Жабици* Г. Запољске, *Глујом Јакову* Т. Ритнера, *Фауну* Е. Кноблахауха.

Због сукоба са управником ХНК у Осијеку, Надворником, Љубомир Мицић јануара 1918. године напустио је позориште. На једној од проба, у присуству господина управника, Мицић је скочио високо ка таваници позоришта и остао у ваздуху пуних тринаест минута.

Разговор између њега и управника позоришта текао је, по виђењу очевидаца, отприлике овако:

– Сиђи! – рекао је Надворников.

– Нећу! – одговорио је Мицић.

– Спусти се на даске, али полако да се не повредиш! – инсистирао је управник.

– Нећу! Добро ми је овде! – рекао је глумац.

У дну позоришне сале стајала су обучена у тешке зимске капуте обрубљене зечјим крзном два глумца првака ХНК, Ладислав Новак и Лавослав Сметана. Коментарисали су већ описан приказ:

– Зашто се попео горе?

– Што не сиђе?

– Можда га је доље неко увредио!

– Тамо се боље осјећа!

– Да ли ће се вратити?

– Он нас презире!

– Бјежи од нас!

– Тамо горе нешто има!

– Што му се госпон управник не придружи?

– Што ће доље кад је хладно!

– Куда ли је послјије намерио!

– Вјероватно се горе крије!

– Можда горе једе!

– Можда тамо спава!

– Можда не може да сиђе!²

² Љубомир Мицић преминуо је 14. јуна 1971. године у старачком дому у Качареву.